

СЕКЦІЯ 1 СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.972:327.56

Пробоїв О.А.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки, маркетингу і менеджменту
Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту
Тернопільського національного економічного університету*

ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛАПС НА ТЛІ ЗАГОСТРЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Висвітлено економічні проблеми України на тлі загострення політичної ситуації та активізації бойових дій на Сході. Розкрито геополітичні й геоekonomічні аспекти конфлікту й визначено місце України в світі у контексті порушення глобальної системи безпеки. Проаналізовано масштаби і наслідки конфлікту між Україною та Російською Федерацією.

Ключові слова: ескалація конфлікту, загострення політичної ситуації, бойові дії, неоголошена війна, глобальна система безпеки, флуктуації середнього курсу долара, інфляція, рівень доходів населення, безробіття, рівень споживчих цін.

Пробоїв О.А. ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КОЛЛАПС НА ФОНЕ ОБОСТРЕНИЯ ПОЛИТИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ В УКРАИНЕ

Освещены экономические проблемы Украины на фоне обострения политической ситуации и активизации боевых действий на Востоке. Раскрыты геополитические и геоэкономические аспекты конфликта и определено место Украины в мире в контексте нарушения глобальной системы безопасности. Проанализированы масштабы и последствия конфликта между Украиной и Российской Федерацией.

Ключевые слова: эскалация конфликта, обострение политической ситуации, боевые действия, необъявленная война, глобальная система безопасности, флуктуации среднего курса доллара, инфляция, уровень доходов населения, безработица, уровень потребительских цен.

Proboiv O.A. ECONOMIC COLLAPSE AGAINST THE BACKGROUND OF AGGRAVATION OF THE POLITICAL SITUATION IN UKRAINE

The article deals with the Ukraine's problems against the background of aggravation of the political situation and activation of hostilities in the East of the country. It reveals the geo-political and geo-economic aspects of the conflict, and defines the place of Ukraine in the world in the context of breaching the global security system. It also analyses the scale and the consequences of the Ukraine-Russia conflict.

Keywords: conflict escalation, worsening of political situation, hostilities, global security system, average dollar rate fluctuation, inflation, personal income level, unemployment, level of consumer prices, foreign trade balance, economic collapse.

Постановка проблеми. Маючи усі необхідні передумови для економічного росту й процвітання, економіка України на тлі загострення конфлікту з Російською Федерацією зазнає суттєвих втрат й потребує проведення системних реформ в усіх сферах суспільного життя.

Найявний природно-ресурсний потенціал України не використовується належно через недостатньо розвинену інфраструктуру та значний занепад основних галузей промисловості, які впродовж багатьох десятиріч років недоотримували відповідного фінансування на технічну модернізацію й переоснащення діючих виробництв, що в кінцевому результаті призвело до технологічного відставання та низької конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світових ринках.

Збройний конфлікт з Російською Федерацією на Сході України суттєво погіршив не тільки демографічну ситуацію в державі, але й майже зруйнував всю важку промисловість, спричинив девальвацію національної грошової одиниці обох країн, скоротив обсяги експорту й імпорту, спровокував ріст інфляції й тотальне падіння доходів населення на тлі росту динаміки безробіття. Зазначені чинники спричинили економічний колапс в державі й негативно позначилися на її економічній безпеці, зумовивши фінансову та політичну залежність від інших держав. Ця проблема є надзвичайно актуальною сьогодні, а тому потребує подальшого вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічні та політичні проблеми сучасної України розглядаються не тільки політиками й фінансовими експертами, але й вивчаються в працях таких вітчизняних вчених: Р. Хотина, М. Змієва, А. Дмитрука, Л. Костенко, О. Стяжкіної та інших.

Однак невирішеними залишаються проблеми, пов'язані з мирним урегулюванням конфлікту між Україною та Російською Федерацією й відведенням важкого озброєння обома конфліктуючими сторонами, адже подальша ескалація конфлікту веде до економічного колапсу й ставить під сумнів глобальну систему безпеки. Саме тому ці питання потребують проведення подальших досліджень й вимагають залучення до їх вирішення дипломатів різних країн світу і експертів багатьох галузей.

Метою статті є висвітлення економічних проблем України на тлі загострення політичної ситуації та активізації бойових дій на Сході.

Виклад основного матеріалу. Російська Федерація, маючи імперські амбіції щодо створення могутньої наддержави й розширення власних кордонів за рахунок «чужих» територій, а також з метою посилення власного впливу у світі, вирішила скористуватись існуючою кризовою ситуацією в Україні й почала повномасштабну політичну, економічну та інформаційну війну, посягаючи на територіальну цілісність й суверенітет нашої держави [2; 7].

Намагаючись створити модель однополюсного світу, Російська Федерація заявила про свої претензії на світове лідерство та на території України вирішила продемонструвати світові власну військову могутність, а також натякнути на можливість стерти «з лиця Землі» будь-яку країну, що стане у неї на шляху. Врегулювати конфлікт на території України дипломатичним шляхом із залученням світової спільноти В. Путін не вбачає за потрібне, оскільки має зовсім інші цілі, які полягають в знищенні України як держави і її економічного потенціалу для чинення тиску на ЄС та інші країни.

Територія Російсько-української війни зображена на рисунку 1.

Аналізуючи рисунок 1, можна стверджувати про серйозність і складність політичної ситуації,

адже Україна фактично перебуває в стані війни [8]: гинуть мирні жителі [6], руйнується інфраструктура міст-мільйонників, знищується промисловий потенціал Сходу, підприємства перестають працювати не тільки в зоні АТО, але й по всій Україні, знижується рівень доходів населення, суттєво підвищується темп інфляції, Національний банк перестає контролювати стабільність національної грошової одиниці, бюджет не наповнюється, а витрати на кожен день проведення бойових дій – колосальні, і вони спрямовуються не на розбудову країни і добробут населення, а на підтримання територіальної цілісності держави.

Так, у грудні 2014 року було зафіксовано рекордно високий індекс інфляції за останні 14 років (табл. 1).

Глобальний графік, який відображає динаміку зміни індексу інфляції в Україні за останні 10 років

Таблиця 1

Індекс інфляції в Україні (станом на кінець грудня 2014 року)

Зведена таблиця індексів інфляції з 2000 по 2014 роки													
Роки	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень	За рік
2000	104,6	103,3	102,0	101,7	102,1	103,7	99,9	100,0	102,6	101,4	100,4	101,6	125,8
2001	101,5	100,6	100,6	101,5	100,4	100,6	98,3	99,8	100,4	100,2	100,5	101,6	106,1
2002	101,0	98,6	99,3	101,4	99,7	98,2	98,5	99,8	100,2	100,7	100,7	101,4	99,4
2003	101,5	101,1	101,1	100,7	100,0	100,1	99,9	98,3	100,6	101,3	101,9	101,5	108,2
2004	101,4	100,4	100,4	100,7	100,7	100,7	100,0	99,9	101,3	102,2	101,6	102,4	112,3
2005	101,7	101,0	101,6	100,7	100,6	100,6	100,3	100,0	100,4	100,9	101,2	100,9	110,3
2006	101,2	101,8	99,7	99,6	100,5	100,1	100,9	100,0	102,0	102,6	101,8	100,9	111,6
2007	100,5	100,6	100,2	100,0	100,6	102,2	101,4	100,6	102,2	102,9	102,2	102,1	116,6
2008	102,9	102,7	103,8	103,1	101,3	100,8	99,5	99,9	101,1	101,7	101,5	102,1	122,3
2009	102,9	101,5	101,4	100,9	100,5	101,1	99,9	99,8	100,8	100,9	101,1	100,9	112,3
2010	101,8	101,9	100,9	99,7	99,4	99,6	99,8	101,2	102,9	100,5	100,3	100,8	109,1
2011	101,0	100,9	101,4	101,3	100,8	100,4	98,7	99,6	100,1	100,0	100,1	100,2	104,6
2012	100,2	100,2	100,3	100,0	99,7	99,7	99,8	99,7	100,1	100,0	99,9	100,2	99,8
2013	100,2	99,9	100,0	100,0	100,1	100,0	99,9	99,3	100,0	100,4	100,2	100,5	100,5
2014	100,2	100,6	102,2	103,3	103,8	101,0	100,4	100,8	102,9	102,4	101,9	103,0	124,9

Побудовано на основі [5]

Рис. 1. Ситуація в зоні антитерористичної операції (станом на кінець січня 2015 р.)

Запозичено автором з джерела [10]

наростаючими темпами, можна побачити на рисунку 2. На рисунку видно, що за весь аналізований період підсумковий індекс інфляції становить 281,8%, а це наштовкує на досить сумні роздуми.

Через тотальне падіння доходів населення, неконтрольоване безробіття, нестабільні ціни й велику корупцію, знижується добробут населення

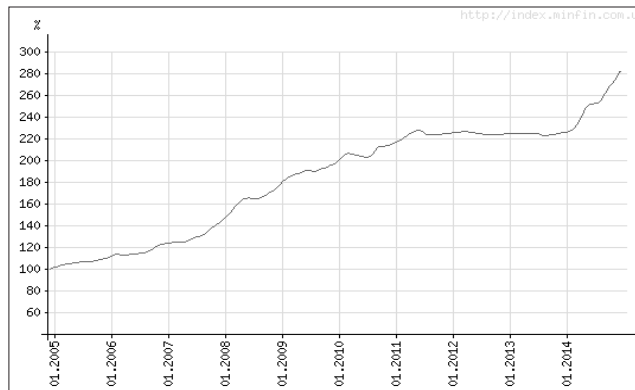

Рис. 2. Динаміка зміни індексу інфляції в Україні продовж останніх 10-ти років

Побудовано на основі [5]

й виникає економічний колапс у державі. Так, за даними Міністерства економіки та розвитку, ціни суттєво виросли на певний стандартний кошик продуктів харчування у 2014 році порівняно з 2013 роком (табл. 2), а саме на 80, 70 гривень по 23 позиціях сукупно.

Не кращою є ситуація з іншими товарами, які здебільшого імпортуються до України з-за кордону

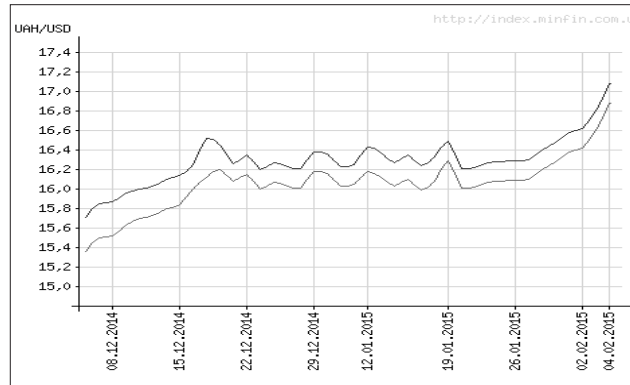

Рис. 3. Щоденні значення курсу USD на міжбанку

Дані запозичено з Фінансового порталу Мінфіна [3]

Таблиця 2

Зростання цін на продукти харчування у Києві та регіонах у 2014 році

Рост цен на продукты в Киеве				
сравнение данных за 20.09.2013 и 19.09.2014				
За год, с сентября 2013 года, в Киеве средние цены на социально значимые продукты, мониторингом которых занимается Минэкономразвития, выросли в общей сложности на 80 гривень 70 копеек.				
Продукт	Цена 2013 год (грн)	Цена 2014 год (грн)	Изменение цены (грн)	
	Хлеб пшеничный	5,38	7,38	+2,00
	Хлеб ржаной	5,10	6,78	+1,68
	Мука	5,23	6,32	+1,09
	Макаронные изделия	4,96	5,97	+1,01
	Гречка	6,10	7,79	+1,69
	Рис	8,16	12,21	+4,05
	Сахар	6,04	10,05	+4,01
	Говядина	56,21	71,52	+15,31
	Свинина	47,54	63,07	+15,53
	Курица (тушки)	20,88	29,46	+8,58
	Сало	45,96	48,86	+2,90
Вареные колбасы	41,76	43,98	+2,22	
	Молоко	7,25	8,13	+0,88
	Сметана	18,52	20,71	+2,19
	Масло сливочное	66,39	73,56	+7,17
Сыры мягкие	44,17	52,47	+8,30	
	Масло подсолнечное	13,99	16,34	+2,35
	Яйца куриные	10,21	11,91	+1,70
	Картофель	3,65	4,04	+0,41
	Капуста	1,91	2,47	+0,56
	Морковь	3,84	2,84	-1,00
	Свёкла	3,21	2,60	-0,61
	Лук репчатый	4,47	3,15	-1,32
ИТОГО			+80,70	

та їхні ціни прив'язані до курсу долара (рис. 3), адже «вільне плавання» курсу національної грошової одиниці, у яке її відпустив Національний банк України, спричинює зростання цін на ці товари на 100-200%. На тлі зростаючого рівня прихованого безробіття в Україні та падіння доходів населення, суттєве підвищення цін на усі товари першої необхідності спричинює тотальне зубожіння населення і впевнено веде країну до економічного колапсу.

Зростання курсу долара негативно позначається і на роботі ледь жевріючих підприємств Західної України, більшість з котрих працюють на імпорتنій сировині (рис. 4), а готову продукцію продають на території України, адже зростання собівартості у кілька разів заставляє їх піднімати відпускні ціни, що в умовах відсутності збуту призводить до зупинки діяльності на невизначений термін.

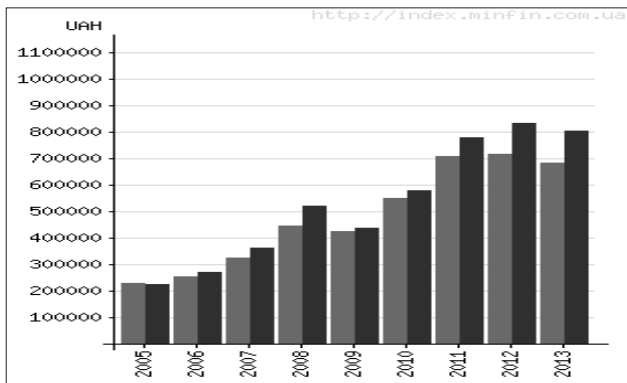

Рис. 4. Зовнішньоторговельний баланс України з 2005 по 2013 роки

Запозичено з фінансового порталу Мінфіну [4]

Як видно з рисунку 4, із зростанням обсягів експортно-імпорتنих операцій, імпорт в Україні впродовж останніх років суттєво випереджає за темпами росту, а різниця між цими показниками іноді досягає позначки 8% ВВП.

Безумовно, кризова економічна ситуація торкнулась і фінансових установ в державі, більшість з яких завершили свою роботу у 2014 році з великими фінансовими збитками (рис. 5).

Рис. 5. Фінансові результати діяльності найбільших банків України у 2014 році

Дані запозичено з періоджерела [1]

Проаналізовані макроекономічні показники свідчать про неспроможність вітчизняної економіки самостійно подолати існуючі проблеми й забезпечувати стабільність національної грошової одиниці, вказують на відсутність чіткого механізму регулювання ключових економічних параметрів, а також перешкоджають уряду повною мірою виконувати

покладені на державу соціальні функції. З метою попередження економічного колапсу в державі слід припинити бойові дії на Сході, врегулювати політичну ситуацію, провести структурні реформи у всіх галузях економіки й докласти максимальних зусиль для відновлення її промислового та сільськогосподарського потенціалу.

З метою попередження подальшої ескалації конфлікту урядом України було здійснено низку спроб встановити мир на Сході країни дипломатичним шляхом за допомогою проведення переговорів із залученням представників урядів високорозвинених країн, але вони виявились марними, оскільки з боку бойовиків в односторонньому порядку здійснювались регулярні обстріли блокпостів та житлових кварталів міст й населених пунктів в зоні АТО, порушуючи домовленості про перемир'я.

Висновки. Викладене свідчить про те, що В. Путін, не має жодного наміру припинити бойові дії й подальше руйнування економік обох країн, а тому і надалі надає підтримку бойовикам у вигляді важкої бронетехніки та відповідного фінансування, маючи на меті показати усьому світу військову могутність Росії і внести зміни в сучасну геополітичну карту світу, претендуючи на світове лідерство як наддержжава. Такі дії Російської Федерації негативно впливають на регіональну безпеку і стабільність не лише в Україні, але й ставлять під сумнів питання національної безпеки багатьох країн, створюючи передумови для приведення у бойову готовність воєнно-оборонного комплексу держав, що відчувають загрозу. Отже, через гібридну неоголошену війну на Сході України політична й економічна напруга у світі зростає й виникає необхідність у зверненні до НАТО у якості гаранта європейської безпеки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Банки України: боротьба за виживання // The Kiev Times [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://thekievtimes.ua/economics/418988-banki-ukrainy-borba-za-vyzhivanie.html>.
2. Возняк Т. Україна як поле зіткнення світових геополітичних гравців / Т. Возняк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://blogs.pravda.com.ua/authors/voznnyak/531ebe7732e70/view_print/.
3. Динаміка зміни курсу USD (долара США) онлайн // Фінансовий портал Мінфіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/chart/daily/?10&USD>.
4. Експорт і імпорт України // Фінансовий портал Мінфіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/eximp.php>.
5. Індекс інфляції (Україна) [Електронний ресурс] // Фінансовий портал Мінфіна. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/inf/>.
6. Кількість жертв війни на Донбасі //Доповідь верховного комісара ООН з прав людини Зейд Раада аль-Хусейна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/News/120862>.
7. Меркель А. Це не внутрішній конфлікт, а зіткнення Росії і України / А. Меркель [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://194.44.10.23/world/128383>.
8. Російсько-українська війна (2014-2015) // Вікіпедія [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/>.
9. Рост цен на продукты в Киеве // РІА Новости Украина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rian.com.ua/infografika/20141004/357837808.html>.
10. Ситуация в зоне АТО // РІА Новости Украина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rian.com.ua/infografika/20150128/362676217.html>.
11. Українсько-іспанський стратегічний діалог. Україна в координатах глобальної та європейської безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.razumkov.org.ua/ukr/files/category_journal/NSD115_ukr_1.pdf.